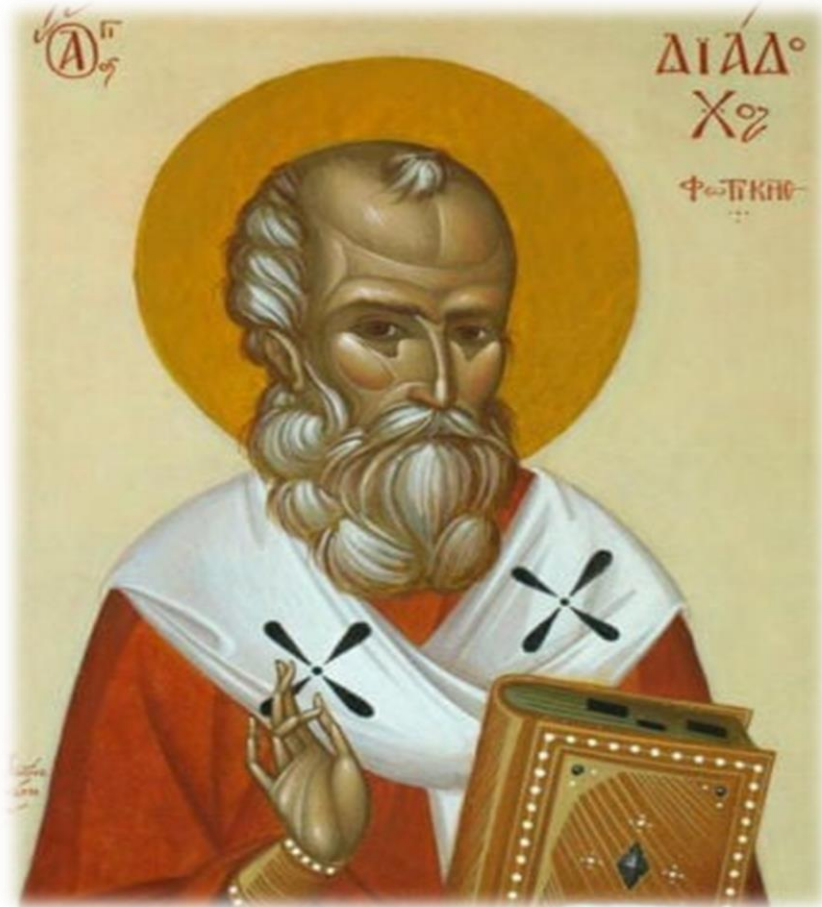

Η αγάπη προς τον Θεό κατά τον άγιο Διάδοχο Φωτικής.

Κωνσταντίνος Κίνας, Θεολόγος – Νομικός.

Όταν ένας άγιος μιλά για την αγάπη προς τον Θεό μας αποκαλύπτει το κρυμμένο μυστικό του, το αγαλλίαμα και εντρύφημα της καρδιάς του. Είναι σαν να ανοίγει απαλά το παράθυρο, για να μας δείξει για λίγο έστω από αγάπη προς τους αδελφούς του τον κρυφό θησαυρό του. Με δέος αντικρίζουμε οι πιστοί την τολμηρή αυτή αποκάλυψη, μας πλημμυρίζει η πνευματική ευωδία και μας εμπνέει να μιμηθούμε κατά το δυνατό την αγάπη του. Ασφαλώς στη χριστιανική ζωή η αγάπη προς τον Θεό δεν έχει καμιά σχέση με γλυκερούς συναισθηματισμούς, αλλά εκδηλώνεται με την τήρηση των εντολών του Θεού. Επίσης, σε καμιά περίπτωση η αγάπη προς τον Θεό δεν αυτονομείται, αλλά σύμφωνα με την ευαγγελική διδασκαλία είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την αγάπη προς τον πλησίον. «Γιατί αν δεν

αγαπάμε τον αδελφό μας που τον βλέπουμε, πώς είναι δυνατόν να αγαπάμε τον Θεό που δεν τον βλέπουμε»; Ακόμη αξίζει να τονιστεί ότι ο άνθρωπος μπορεί να αγαπήσει τον Θεό μέχρι ενός βαθμού. Η τέλεια αγάπη όμως αποτελεί δωρεά του Αγίου Πνεύματος στον αγωνιζόμενο πιστό.

Ο άγιος Διάδοχος έζησε κατά τον 5^ο αιώνα και υπήρξε επιφανής επίσκοπος της Φωτικής της Ηπείρου. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι από τους λιγοστούς κλασικούς Πατέρες που δραστηριοποιήθηκαν στα όρια του σημερινού ελλαδικού χώρου. Ήταν λόγιος ιεράρχης και τα κείμενα του διαθέτουν λογοτεχνικές αρετές. Το έργο του «Εκατό Πρακτικά Κεφάλαια» περιλαμβάνεται στην Φιλοκαλία, που αποτελεί κλασική συλλογή της Ορθόδοξης πατερικής γραμματείας. Διαπιστώνεται ότι το έργο του αγίου Διαδόχου δεν έχει μελετηθεί ακαδημαϊκά επαρκώς ούτε έχει αξιοποιηθεί ποιμαντικά ανάλογα με την αξία του.

Τα διασωθέντα έργα του εκδόθηκαν πρόσφατα από την Ιερά Μονή Σταυρονικήτα του Αγίου Όρους και έτσι έχουμε ευκολότερη πρόσβαση στην διδασκαλία του. Η διήκουσα έννοια που διαποτίζει όλα τα κείμενα του αγίου Διαδόχου είναι η αγάπη προς τον Θεό. Παρακάτω παρατίθενται αυ-τούσια αποσπάσματα σε μετάφραση από την προαναφερθείσα έκδοση, που ευθέως αναφέρονται στην έννοια αυτή.

«Όποιος λατρεύει τον εαυτό του, δεν μπορεί να αγαπά τον Θεό. Εκείνος που ξεπερνά την αγάπη προς τον εαυτό του εξαιτίας του υπέρμετρου πλούτου της αγάπης του Θεού, αυτός αγαπά τον Θεό. Γι' αυτό κι ένας τέτοιος άνθρωπος δεν επιζητεί ποτέ τη δική του δόξα, αλλά τη δόξα του Θεού. Γιατί ο φίλαυτος επιζητεί τη δική του δόξα. Όποιος όμως αγαπά τον Θεό, επιδιώκει την δόξα του Πλάστη του. Διότι είναι γνώρισμα της ευαίσθητης διορατικής ψυχής που αγαπά τον Θεό, από τη μια το να επιζητεί πάντοτε την δόξα του Θεού σε όλες τις εντολές που εκτελεί και από την άλλη να ευφραίνεται με την δική της ταπείνωση. Στον Θεό πρέπει η δόξα για την μεγαλοσύνη του, ενώ στον άνθρωπο αρμόζει η ταπείνωση, για να γινόμαστε μέσω αυτής οικείοι με τον Θεό. Εάν το κατορθώσουμε, ας αρχίσουμε να επαναλαμβάνουμε ακαταπαύστως κι εμείς με χαρά για τη δόξα του Κυρίου μας αυτό που έλεγε ο άγιος

Ιωάννης ο Βαπτιστής: «Εκείνος πρέπει να εξυψώνεται, ενώ εμείς να χαμηλώνουμε».

Γνωρίζω εγώ κάποιον που ενώ αγαπά τόσο πολύ τον Θεό, εντούτοις πενθεί επιπλέον γιατί δεν Τον αγαπά όσο θα ήθελε. Έτσι η ψυχή του ακατάπαυστα βρίσκεται σε μια τέτοια θερμή επιθυμία, ώστε ενώ ο ίδιος να είναι σαν να μην υπάρχει, στο πρόσωπό του να δοξάζεται ο Θεός. Ο ίδιος βέβαια ούτε που γνωρίζει ότι είναι τόσο φιλόθεος, ακόμη κι όταν ακούει επαινετικά λόγια. Γιατί από τη μεγάλη επιθυμία της ταπείνωσης δεν υπολογίζει την αξία του παρά υπηρετεί τον Θεό, όπως ορίζει ο νόμος για τους ιερείς. Κι από την απλόχερη διάθεσή του για αγάπη προς τον Θεό λησμονεί την αξία του εαυτού του, κρύβοντας στο βάθος της θείας αγάπης το καύχημά του γι' αυτήν με πνεύμα ταπείνωσης. Έτσι φαίνεται συνεχώς στον εαυτό του σαν αχρείος δούλος, κατώτερος της αξίας του, από τη θέλησή του για ταπείνωση. Αυτό πρέπει να κάνουμε κι εμείς: να αποφεύγουμε κάθε τιμή και δόξα για χάρη του υπέρμετρου πλούτου της αγάπης του Κυρίου, που τόσο υπερβαλλόντως μας αγάπησε.

Όποιος με καρδιακή επίγνωση αγαπά τον Θεό, εκείνος είναι γνώριμός Του. Γιατί όσο περισσότερο αποδέχεται κανείς με αίσθηση ψυχής την αγάπη του Θεού, τόσο περισσότερο δίνεται στην αγάπη Του. Γι' αυτό ο άνθρωπος αυτός δεν θα πάψει ποτέ με έναν σφοδρό έρωτα να λαχταρά τον φωτισμό της γνώσης Του, μέχρι να αισθανθεί την εμπειρία αυτή ακόμη και με την ίδια την αίσθηση των οστών του, μη νιώθοντας πλέον τον εαυτό του, αλλά έχοντας ολόκληρος αλλοιωθεί από την αγάπη του Θεού. Αυτός ο άνθρωπος συγχρόνως και βρίσκεται σε αυτόν τον κόσμο και δεν βρίσκεται. Βρίσκεται δηλαδή με το σώμα του, αλλά ταξιδεύει με την αγάπη έξω από τον κόσμο, καθώς η ψυχή του ακατάπαυστα κινείται προς τον Θεό.

Καθώς λοιπόν πυρπολείται ολοένα η καρδιά του από τη φωτιά της αγάπης, ορμητικός πόθος τον εξωθεί σε προσκόλληση στον Θεό, μια και αποδεσμεύτηκε από τη φιλαυτία του εξαιτίας της αγάπης προς τον Θεό. Το λέει κι ο Απόστολος: «Εάν καταστήσαμε στην τρέλα αυτοεπαινούμενοι, το

κάναμε για τη δόξα του Θεού. Εάν μιλάμε ταπεινά και μετρημένα για τη δική σας ωφέλεια».

Όταν αρχίσει κανείς να αισθάνεται πλουσιοπάροχα την αγάπη του Θεού, τότε αρχίζει να αγαπά με πνευματική αίσθηση και τον πλησίον. Αυτή είναι η αγάπη την οποία προβάλλουν όλες οι Γραφές. Γιατί η σαρκική φιλία πολύ εύκολα διαλύεται με κάποια ασήμαντη αφορμή, επειδή δεν είναι στερεωμένη με την πνευματική αίσθηση. Γι' αυτό λοιπόν στον άνθρωπο του οποίου την ψυχή ενεργεί ο Θεός, κι αν ακόμη επέλθει κάποιος ερεθισμός, δεν διαλύεται ο δεσμός της αγάπης. Γιατί με τη ζέση της θείας αγάπης η ψυχή ξαναθερμαίνεται προς το αγαθό και γρήγορα επαναφέρει μέσα της την αγάπη του πλησίον με πολλή χαρά, ακόμη κι αν έχει υβρισθεί ή ζημιωθεί υπερβολικά από αυτόν. Διότι με τον θείο γλυκασμό εξουδετερώνει εντελώς την πίκρα της φιλονικίας.

Κανείς δεν μπορεί να αγαπήσει τον Θεό με όλη του την καρδιά, αν προηγουμένως δεν Τον φοβηθεί με πλήρη καρδιακή επίγνωση. Γιατί η ψυχή φτάνει σε αυτή τη ζωντανή αγάπη, αφού εξαγνιστεί και μαλακώσει, κατά κάποιον τρόπο, με την ενέργεια του θείου φόβου. Δεν μπορεί ωστόσο κάποιος να φτάσει εξ ολοκλήρου στον θείο φόβο με τον τρόπο που προαναφέρθηκε,

αν δεν εγκαταλείψει κάθε φροντίδα του βίου. Γιατί όταν ο νους βρεθεί σε πολλή ησυχία και αμεριμνησία, τότε τον αγγίζει ο φόβος του Θεού και τον καθαρίζει βαθιά από κάθε γήινη αίσθηση παχύτητας, για να τον οδηγήσει έτσι στην πολλή αγάπη της θεϊκής αγαθότητας. Επομένως, ο φόβος χαρακτηρίζει εκείνους τους δικαίους που βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της κάθαρσης από την αμαρτία και διαθέτουν χλιαρή αγάπη. Η τέλεια όμως αγάπη ανήκει σε όσους έχουν ήδη καθαριστεί, οι οποίοι δεν έχουν πλέον φόβο. «Γιατί η τέλεια αγάπη, όπως αναφέρει η Γραφή, διώχνει πέρα τον φόβο». Και τα δύο- ο φόβος και η αγάπη-είναι μόνο για τους δικαίους, οι οποίοι καλλιεργούν τις αρετές με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος. Στους δίκαιους που βρίσκονται ακόμη στο στάδιο του καθαρισμού ανήκει ο φόβος του Θεού με μια μέτρια αγάπη, ενώ η τέλεια αγάπη σε όσους έχουν ήδη καθαριστεί. Σε αυτούς δεν διακρίνεται ίχνος κανενός φόβου, παρά ασίγαστος φλογερός πόθος και προσκόλληση της ψυχής στον Θεό με την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος.

Όπως τα σωματικά τραύματα, όταν μείνουν απεριποίητα και εκτραχυνθούν, δεν επηρεάζονται από τα φάρμακα που συνταγογραφούν γι' αυτά οι γιατροί, ενώ αν καθαριστούν, γίνονται επιδεκτικά της ενέργειας του φαρμάκου και θεραπεύονται γρήγορα. Έτσι και η ψυχή, όσο παραμένει ανεπιμέλητη και είναι ολόκληρη σκεπασμένη από τη λέπρα της φιληδονίας, δεν μπορεί να αισθανθεί τον φόβο του Θεού, και αν ακόμη κανείς της επισείει ασταμάτητα σαν απειλή το φοβερό και συγκλονιστικό δικαστήριο του Θεού. Όταν όμως αρχίσει να καθαρίζεται με μεγάλη προσοχή, τότε αισθάνεται τον θείο φόβο σαν ζωοποιό φάρμακο να την καυτηριάζει, όπως με τους ελέγχους της συνείδησης στη φωτιά της απάθειας. Έτσι σιγά σιγά καθαρίζεται, ώσπου να φθάσει στην τέλεια κάθαρση. Και όσο λιγοστεύει ο φόβος, τόσο αυξάνει η αγάπη της, μέχρι να φθάσει στην τέλεια αγάπη, όπου δεν υπάρχει φόβος, αλλά απάθεια ολοκληρωμένη που την απεργάζεται η δόξα του Θεού. Ας είναι λοιπόν σε εμάς παντοτινό καύχημα καυχημάτων πρώτα ο φόβος του Θεού και έπειτα η αγάπη, η οποία είναι η ολοκλήρωση της τελειότητας που νομοθετεί ο Χριστός.

Εκείνη η ψυχή που δεν έχει αποδεσμευτεί από τις βιοτικές μέριμνες ούτε τον Θεό μπορεί να αγαπήσει ειλικρινά ούτε τον διάβολο να βδελυχθεί

όσο του αξίζει, γιατί φέρει πάνω της τη μέριμνα του βίου, που την κατάπλακώνει με το βάρος της. Γι' αυτό και ο νους δεν μπορεί να σχηματίσει ο ίδιος ορθή κρίση, ώστε να αποφασίσει χωρίς να πλανηθεί. Σε κάθε περίπτωση λοιπόν είναι χρήσιμη η αναχώρηση.

Το ιδιαίτερο γνώρισμα της καθαρής ψυχής είναι ο λόγος χωρίς φθόνο, ο ζήλος χωρίς κακία και ο ακατασίγαστος έρωτας του Κυρίου της δόξας. Τότε και ο νους με ακρίβεια διευθετεί τις δικές του πλάστιγγες, παραμένοντας μέσα στη διάνοια του που έχει γίνει σαν ένας ολοκάθαρος γνώμονας κρίσεως.

Όποιος αγαπά τον Θεό, και ειλικρινά πιστεύει και τα έργα της πίστης με ευσέβεια επιτελεί. Όποιος όμως μόνο πιστεύει χωρίς να διαθέτει αγάπη, δεν έχει καν αυτή την πίστη που νομίζει ότι έχει. Πιστεύει δηλαδή με κάποια ελαφρότητα του νου, γιατί δεν διαθέτει το βάρος του μεγαλείου της αγάπης. Επομένως, η πίστη που γίνεται πράξη με την αγάπη είναι η συγκεφαλαίωση όλων των αρετών.

Κανείς δεν μπορεί να αγαπά ή να πιστεύει ειλικρινά, αν έχει κατήγορο του εαυτού του τη συνείδησή του. Σε συνείδηση υπόλογη λόγω της ταραχής των ελέγχων της, ο νους δεν αφήνεται να αισθανθεί την ευωδία των υπερκόσμιων αγαθών, αλλά αμέσως διασπάται με την αμφιβολία. Έχει μεν θερμή επιθυμία γι' αυτά λόγω της προηγούμενης εμπειρίας της πίστης, αλλά δεν μπορεί να τα φτάσει με την αγάπη και με καρδιακή επίγνωση εξαιτίας των πολλαπλών τύψεων της συνείδησης που τον ανακρίνει. Εντούτοις, αφού καθαρίσουμε τους εαυτούς μας με θερμότερη προσοχή, με τη βοήθεια του Θεού θα επιτύχουμε το ποθούμενο με μεγαλύτερη πείρα».

Σύμφωνα με την χριστιανική διδασκαλία ο Θεός επιζητά την ολοκληρωτική προσφορά του ανθρώπου. Γι' αυτό η πρώτη και μεγαλύτερη εντολή είναι η αγάπη προς τον Θεό με όλη την ύπαρξη του. Με την απόκτηση της αγάπης θεραπεύεται πνευματικά και καταξιώνεται το ανθρώπινο πρόσωπο. Αυτό βέβαια αποτελεί κοινό τόπο όλων των αγίων, όμως χαρακτηριστική είναι η διατύπωση του αββά Ισαάκ του Σύρου ότι όποιος βρήκε την αγάπη γεύεται τον Χριστό κάθε μέρα και ώρα και γίνεται αθάνατος, ενώ η αγάπη

προς τον Θεό είναι ο παράδεισος, που περικλείει την απόλαυση όλων των μακαρισμών. Άριστο μυσταγωγό προς τον σκοπό αυτό αποτελεί η διδασκαλία του αγίου Διαδόχου, στον πυρήνα της οποίας έγκειται η έννοια της αγάπης. Όποιος μελετά τις σκέψεις του αγίου για την αγάπη γεύεται ταυτόχρονα την επιτομή του Ευαγγελίου με έναν απaráμιλλο εκφραστικό τρόπο.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>